

predmet (gdje su, kada, kako i tko ih je prikupio).

Zaninović, Dubravka. Kasnoantička plastika iz fundusa Zavičajnog muzeja Poreštine. - Poreč: Zavičajni muzej Poreštine, 2000. - 12, X str. : ilustr. ; 30 cm

Bibliograf. bilješke ispod teksta. - Table. - Bibliografija: str. IX.

Na području grada Poreča pronađeni su vrijedni nalazi kamene plastike koji se čuvaju u Zavičajnome muzeju Poreštine. Autorica je predstavila nalaze koji potječu iz Eufrazijeve bazilike i arheološki su izvor za razdoblje od poč. 4. st. do kraja 6. stoljeća. Analizirani fragmenti plastike (slikovno prikazani u tablama I-VIII) pokazuju da se u ozračju rimske kulture razvijalo kršćanstvo koje je preuzelo mnoge elemente rimske umjetnosti i graditeljstva dajući im novi sadržaj i smisao. Rad sadržava i kataloški popis 15 ulomaka s opisom njihova stanja, dimenzija, vremena nastanka i navodom uklesanog teksta.

Ževrnja, Nediljko. Zbirke algi Prirodoslovnog muzeja u Splitu i kratki osvrt na ostale herbarijske zbirke. - Split: Prirodoslovni muzej i zoološki vrt, 2000. - 25 str. : ilustr. djelomično u bojama ; 31 cm

Bibliografija: str. 25.

U radu su iznijeti podaci o osnivanju herbarijskih zbirki, općem i brojčanom stanju herbarija na području Dalmacije, stanju herbarijske zbirke Prirodoslovnog muzeja iz Splita. Priložena je biografije botaničara čiji se herbariji ili dijelovi herbarija nalaze u Muzeju te onih botaničara koji su istraživali floru Hrvatske i Dalmacije te opis herbarija algi Giovannina Battista Sandrija i Marije Selebam de Cattani. Opisani su postupci sabiranja, prepariranja i konzerviranja algi, smještaj, oprema i materijal za zaštitu herbarija.

Žižić, Nela. Galerija "Emanuel Vidović" : od ideje do privremenog postava. - Split: Muzej grada Splita, 2000. - 18 str. : ilustr. ; 30 cm

Bilješke.

Muzej grada Splita primio je donaciju memorijalne zbirke Emanuela Vidovića (1870.-1953.). Prema želji donatora (umjetnikove obitelji), donirana zbirka (69 umjetničkih djela) treba nositi naziv Galerija Emanuel Vidović i cjelovito se prezentirati u posebnom prostoru. Zbog trenutne nemogućnosti ostvarenja ovih uvjeta, Muzej grada Splita osmislio je Privremeni postav Galerije Vidović u prostorijama namijenjenim za povremene muzejske ekspozicije. Autorica je opisala začetak galerije, probleme oko pitanja smještaja građe, kraći umjetnikov životopis, sadržaj zbirke i slikareva atelijera, privremeni postav kao i smjernice za budući stalni postav Galerije.

IZMEĐU DVA POSTAVA

(od starog novog stalnog postava iz 1965. do budućeg novog postava Muzeja grada Iloka)

JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ ▫ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

---

Iako su arhivi u principu čuvari naše svekolike povijesti i riznice protiv zaborava svake vrste (kojemu smo, kako vrijeme odmiče sve više skloni) i ma kako išli u korak s vremenom, osim skupljenih papira punih prašine i razmravljenog povijesnog vremena oni su i mjesta gdje potvrđujemo da se ipak povijest povremeno ponovi i podigne tu istu prašinu kako bi se iznenada vidio isti događaj samo u drugom vremenu s drugim akterima i u drukčijem svjetlu, kao što je i primjer o kojemu će ovdje biti riječi.

Naime, namjera mi je, kako se iz samog naslova vidi, govoriti o starom Novom stalnom postavu i budućem Novom stalnom postavu Muzeja grada Iloka.

Taj budući postav ima svoju pretpovijest u Novom stalnom postavu istog muzeja rađenog od 1965. do 1970. godine kojem su prethodili brojni sastanci, konzultacije, prepiska, rad stručnih komisija pod vodstvom i u organizaciji MDC-a, kao krajnji rezultat i Ugovor o izradi elaborata za uređenje i postav Muzeja grada Iloka, koji je 27. studenoga 1965. godine MDC sklopio s Narodnim sveučilištem u Iloku, u čijem se sastavu tada nalazio Muzej grada Iloka. No, krenimo redom.

Ravnatelj tadašnjeg Muzeja grada Iloka, Josip Meštrović (umirovljeni profesor, tada još jedini namještenik u Muzeju) u Izvještaju Izvršnom vijeću Narodne Republike Hrvatske, Uredu za informacije, od 28. veljače 1955. piše:

"Iločki muzej se nalazi na povišenom brežuljku koji se strmo ruši prema Dunavu, a u sklopu srednjovjekovne tvrđave, koja je sva opasana sa dobrim čvrstim, starim, sačuvanim zidovima sa kruništem obraslim bršljanom. Pogled sa kule muzejske je nezaboravan i ushićuje posjetioce. Na jednoj strani pogled se gubi sa plavog Dunava

u nepreglednu bačku ravnicu, a na drugu stranu su pitomi zatalasani brežuljci Fruške gore. Čitava tvrđava sa muzejom, okruglim i četverouglastim kulama, samostanom i crkvom, vlastelinskim dvorcem, turskim pašinim grobom i turskom kupelji, čini jedinstvenu arhitektonsku cjelinu i rijetkost, koja se teško gdje slično može naći... Tu se preplicu i ističu razni stilovi naših građevina kao: barok, gotika, romanika, maurski stil, renesansa...." (Na ovakvom opisu bi mu pozavidio i koji viđeniji književnik. op.a).

Dalje slijedi. "Današnji gradski muzej je osnovan 1953.¹, a smješten je u baroknoj kuriji bosanskih plemića Brnjaković-Grubišić iz Olova koji su bježeći pred Turcima u XVII došli... u lloku je postojala velika privatna zbirka iločkog vlastelina Odeschalchija iz Rima, no važna je i velika galerija slika, kineskog porculana raznih rariteta, knjižnica, vojnička i lovačka zbirka (koja je za vrijeme rata 1944. uništena...Iločki kodeks iz 1460. sadržaje građu za kulturnu povijest lloka, a nalazi se u Nacionalnoj biblioteci u Parizu. Statut grada lloka iz 1525. nalazi se u Beču, u Munchenu leži opširan spis iz godine 1453. odnosi se na Ivana Kapistrana.... Muzej posjeduje svega 862 komada, od toga arheološki 155, historijski 43, kulturno-historijski 7, prirodoslovni 25, numizmatički 190, umjetnički 128, etnografski 36, ostalo 211, knjiga 279. Broj posjetioca u 1954. bilo je 5.540...."

Iako pretpostavljam da mnogi muzealci poznaju fundus Muzeja grada lloka, navedeni citati iz Meštrovićeva izvještaja opravdavaju višegodišnji, dodala bih, kontinuirani angažman i brigu za Muzej u lloku. No, vratit ćemo se još malo unatrag, u povijest.

Dr. Antun Bauer, sad već pokojni, poznati hrvatski muzealac piše 21. svibnja 1951. dopis Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti, VI odjelu za likovnu umjetnost i muziku,... u kojemu ih moli da mu omoguće "obraditi lokalitet llok na terenu" s fotografom i s arhitektom koji bi načinio arhitektonske snimke, i uz pomoć radnika GNO koji bi pomogli kod mjerenja. Radovi na obradi lokaliteta llok, kako stoji u Bauerovom izvještaju, trajali su od 14. lipnja do 2. srpnja 1951. godine.

Godinu dana kasnije, u izvještaju Muzej grada Vukovara pod naslovom Historijat postanka muzejske zbirke u lloku od 23. prosinca 1952., piše da je poslije Bauerovog arheološkog istraživanja porastao interes mještana i da se počelo diskutirati o potrebi osnivanja lokalnog muzeja jer su "...po čitavom mjestu razasuti hist. spomenici, pa veoma česti arh. nalazi te sama arhitektonika grada...Vukovarski gradski muzej je upozoren na nedovoljno čuvanje iločkih spomenika i apsolutno mrtvilo u pogledu konzervacije kul. hist. spomenika..."

Muzeju su osigurane prostorije u baroknoj kuriji baruna Brnjakovića nedaleko od feudalnog dvorca knezova Odeschalchi.

"...Prof. Meštrović obavio je neke predradnje dok su prijevoz objekata s terena dirigovali Vukovarčani...bilo je dirljivo promatrati našu omladinu iz te škole s koliko su interesa i ozbiljne ljubavi prenosili manje predmete u svoj budući muzej...", piše u istom izvještaju od 23. prosinca 1952. godine. Sva građa je bila smještena u predvorju i dvjema prostorijama. Iz sljedećeg citata se može vidjeti kakav je bio ovaj "predpostav":

"U predvorju postavljeni su: rimski provincijalni sarkofag, mali obelisk nekoć u dvorcu Odeschalchi i nekoliko kamenih fragmenata.

U velikoj dvorani odlomak rimskog kamenog epitafa, nekoliko rimskih kamenih fragmenata, rimske vodovodne cijevi, torzo figure Rimljanke, srednjovjekovni kasnogotski kameni spomenici iz bazilike, a event. dijelovi dvora Nikole Iločkog iz pol. XV. stolj...dvije mramorne biste knezova Odeschalchi, relief Inocenta XI. Odeschalchi, nekoliko opeka iz manufakture llok...zbirka cehalija...iločke vedute nekoliko komada starinskog pokućstva, grb grada lloka iz 1525., grb feudalca Odeschalchija..."

Ovdje su nabrojani samo neki predmeti koji su se nalazili u "velikoj dvorani". U drugoj manjoj dvorani bila je "...mala zbirka NOB-a, mala biblioteka, 2 velike barokne ulj. slike s alegorijskim prikazima, radovi talijanskih majstora iz 18. stolj., nešto folklor..." s primjedbom da je za sada uređena "stihijski" kako bi se lločanima pokazalo "što sve valja donositi u muzej".

Kao što je i red, ovaj "predpostav" imao je svoj svečani trenutak otvaranja 4. studenoga 1952. u 17 sati s prigodnim govorom o značenju muzejske zbirke za llok koji je održao A. E. Brlić direktor Vukovarskog muzeja.

Izvještaj završava riječima: "...radni kolektiv vukovarskog Gradskog muzeja pruža i pružit će i nadalje zborom i tvorom svaku pomoć i suradnju mladoj iločkoj instituciji".

To su bili pionirski koraci Muzeja grada lloka. Slijedi strpljiv rad umirovljenog profesora Josipa Meštrovića koji je redovito slao izvještaje o radu Gradskog muzeja llok Muzejskom dokumentacijskom centru s primjedbom da je formiranje Muzejskog dokumentacijskog centra "sretna misao... jer će prikupljati gornje podatke koji su većinom razbacani po raznim dnevnicima i prodju neopazice za širu javnost, pak se zaboravljaju."

Muzej se popunjavao, primao nove zaposlenike, rastao...

Onda slijedi inicijativa dr. Antuna Bauera, tadašnjeg ravnatelja MDC-a, koji je okupio ekipu suradnika s ciljem

¹ U dokumentu koji ima naslov *Prepis* i napomenu da je vjeran originalu direktor Gradskog muzeja Vukovar A. E. Brlić piše: "Gradski muzej u lloku otvoren 1. studenoga 1952. u čast VI kongresa K.P.J."

uređenja zgrade i postava Muzeja grada Iloka u dvorcu Odeschalchi (Muzej se zbog trošnosti kurije Brnjaković preselio u dvorac).

Iz Zapisnika sa sastanka održanog u MDC-u 2. srpnja 1968. je vidljivo da je već izrađen Elaborat za novi postav. Ovaj Elaborat sadrži prijedloge za osnovnu koncepciju muzeja i prijedlog za raspored i uređenje izložbenog prostora u dvorcu Odeschalchi. Posebno je izrađen projekt i elaborat sveučilišnog profesora ing. Šarma - za rasvjetu, na bazi prispjelih elaborata za novi stalni postav.

Elaborati su izrađeni pod vodstvom i u organizaciji MDC-a, a za pojedine zbirke angažirani su: Zdenka Lechner, kustos Etnografskog muzeja - postav etnografske građe. Srednjovjekovno razdoblje radio je Nikola Kosanović, kustos Muzeja Slavonije iz Osijeka (u suradnji s Antunom E. Brlićem i Vladom Horvatom kustosom Gradskog muzeja u Vukovaru 1969.) Radnički pokret i NOB i socijalističku izgradnju radio je Milenko I. Patković, a M. Malleša je radio prijedlog za arhiv, galeriju i knjižnicu u Iloku.

Elaborat za stalni muzejski postav Turskog razdoblja u Iloku izradio je Vlado Horvat kustos, Gradskog muzeja Vukovar, 1969. u suradnji s Nikolom Kosanovićem i A. E. Brlićem. Stalni postav Arheološke zbirke radili su: Emil Spajić, Mirko Bulat, Antun Dorn.

Iz MDC-ove arhive gdje se nalaze evidentirani i navedeni elaborati, vidljivo je da je na realizaciji novog postava rađeno nekoliko godina, točnije od 1965. do 1969.-70. godine.

Prelazimo na vrijeme koje još nije povijest.

S obzirom na vrijeme koje je prošlo od zadnjeg novog postava (30-ak godina) normalno je da je postav zastario i da ga je trebalo osuvremeniti. No, to nije bio osnovni razlog.

Naime, vrijeme Domovinskog rata i vrijeme "mirne reintegracije" ostavilo velike posljedice koje su možda bile najuočljivije na spomenicima kulture. Vrijedan dio građe je opljačkan, a dvorac zapušten, oštećen i propao zbog neodržavanja, kako piše u publikaciji Ratne štete na muzejima i galerijama u Hrvatskoj (MDC, Zagreb, 1997.) "Muzej je bio na okupiranom području od listopada 1991. do rujna 1997., nedostupan muzejskim djelatnicima i službi zaštite."

Na inicijativu Muzejskog dokumentacijskog centra, točnije ravnateljice Višnje Zgaga koja je 13. prosinca 1997. prvi puta nakon mirne reintegracije posjetila Muzej grada Iloka, upućen je dopis Ministarstvu kulture Republike Hrvatske 16. prosinca 1997. u kojemu se ukazuje na probleme muzejske građe u Muzeju grada Iloka i predlaže postupak revizije, rad na dokumentaciji i uvođenje novih inventarnih knjiga.

Ministarstvo kulture je Rješenjem od 24. ožujka.1998. imenovalo Stručnu komisiju za popis i procjenu ratne štete i reviziju inventara Muzeja grada Iloka, sa zadaćom da "izvrši popis i procjenu ratne štete i reviziju inventara Muzeja grada Iloka u skladu s propisima o vođenju muzejskog inventara."

Komisija je radila u sastavu od pet članova: Janja Juzbašić, kustos etnolog Zavičajnog muzeja u Županji, Marina Šimek, arheologinja, Gradski muzej Varaždin, Sonja Gačina, kustos povjesničar Muzeja Slavonije Osijek, Grgur Marko Ivanković, povjesničar umjetnosti Muzeja Slavonije Osijek i voditeljica komisije Vladimira Pavić, MDC, koja je podnijela opširno izvješće Muzejskom dokumentacijskom centru. Revizija je obavljena u periodu od 1. ožujka do 1. travnja 1998. i solidna je podloga za daljnji rad na pripremi muzeološke koncepcije Muzeja grada Iloka. No, preduvjet za novi postav je sređivanje i stručna obrada muzejske građe.

Muzej grada Iloka šalje dopis MDC-u 9. prosinca 1998. s temom Pripreme za novi postav Muzeja grada Iloka jer je tih dana grad Ilok konačno dobio dokument u kojim je "dvorac Odeschalchi prenesen u vlasništvo grada, tako da se sada mogu obavljati pripreme za obnovu zgrade."

Ministarstvo kulture je 4. studenoga 1998. odredilo Muzejski dokumentacijski centar za nositelja i koordinatora u izradbi projektnih, stručnih podloga za otvaranje novog stalnog postava u Muzeju grada Iloka. S obzirom da su problemi vrlo složeni, na dvije sjednice Muzejskog vijeća zaključeno je da se u navedeni program djelatno uključe stručnjaci iz Muzeja za umjetnost i obrt, Arheološkog muzeja u Zagrebu, Muzeja grada Zagreba, Muzeja Slavonije Osijek, Etnografskog muzeja u Zagrebu, Zavičajnog muzeja Stjepan Gruber Županje, Gradskog muzeja Vinkovaca, a po potrebi i stručnjaci iz ostalih muzeja u Hrvatskoj.

Na sastanak, koji se održao u prostorijama MDC-a, 12. studenoga 1998. pozvani su ravnatelji svih muzeja od kojih se očekivala stručna pomoć. I ravnatelji i stručnjaci su se rado odazvali pozivu o čemu svjedoče brojni dopisi pristigli na MDC-ovu adresu.

Nakon obilaska Muzeja grada Iloka 15. i 16. travnja 1999. godine o čemu svjedoči Izvješće o obilasku i dogovorenoj metodologiji rada (Muzeološka koncepcija novog stalnog postava Muzeja grada Ilok) stručnjaci iz različitih muzeja zaduženi za pojedine zbirke su vrlo profesionalno i odgovorno obavljali posao sređivanja i stručne obrade muzejske građe u Iloku.

Iz zapisnika sa sastanka svih sudionika projekta Bilješke o stanju poslova u Muzeju grada Iloka na dan 20. prosinca 2000. godine, vidljivo je da su zaduženja po zbirka gotovo u cijelosti obavljena, a nabranje njihovih imena je samo mali znak zahvalnosti MDC-a za profesionalno obavljen posao i korektnu suradnju:

Ivan Šestan, Nadja Maglica, Mirjana Randić - Etnografski muzej Zagreb, Zdenka Dukat, Ivan Mirnik, Dubravka Balen, Jacqueline Balen, Kate Simoni, Ivan Livaja-Radman, Ante Rendić-Miočević - Arheološki muzej, Lada Prister i Boris Prister - Hrvatski povijesni muzej, Sonja Gačina - Hrvatski školski muzej, Grgur Marko Ivanković - Muzej Slavonije Osijek, Branka Balen, Vlastimir Kusik - Galerija likovnih umjetnosti, Osijek, Mato Batorović, Ružica Černi - Muzej grada Iloka, Jakov Radovčić, Katarina Krizmanić, Nediljka Prlj Šimić, Darko Rukavina - Hrvatski prirodoslovni muzej, Marija Šerčer - Hrvatski povijesni muzej, Anica Ribičić - Muzej Mimara, Vanja Brdar Mustapić, Nela Tarbuk, Vesna Lovrić Plantić, Marina Bagarić, Arijana Koprčina, Sandra Kandučar - Muzej za umjetnost i obrt.

Posebno bih istaknula veliku ulogu koordinatora svih poslova Vladimiru Pavić, muzejsku savjetnicu MDC-a.

Kao i prije trideset godina nositelj svih akcija bio je MDC, a ono što se također ponavlja jest činjenica da Muzej grada Iloka nije bio prepušten sam sebi nego je na pripremama, kao i prije trideset godina, temeljito radila ekipa stručnjaka. Profesionalno i dobro obavljen posao može biti samo uz dobru organizaciju, suradnju i koordinaciju, što je već Antun Bauer pokazao na primjeru prvog novog postava odakle je i krenula sva ova priča, a završetak bi trebale biti riječi Josipa Meštrovića kako je "sretna misao" osnivanje MDC-a, "jer će prikupljati gornje podatke koji su većinom razbacani po raznim dnevnicima i prodju neopazice za širu javnost, pak se zaboravljaju."

No ima još nešto; kada su ovako temeljito izvršene sve pripreme i već postoje suradnici koji su obavljajući posao revizije, popisa ratnih šteta na muzejskoj građi i stručne obrade cjelokupnog fundusa na neki način istovremeno vrednovali svaki predmet, posao oko realizacije (drugog) Novog stalnog postava u Muzeju grada Iloka mogao bi biti zanimljiv profesionalni izazov. S obzirom na nove tehnologije (i pripreme koje su izvršene) nadam će Novi stalni postav uskoro (na opće zadovoljstvo) ugledati svjetlo dana, a MDC koji je od strane Ministarstva kulture imenovan za nositelja i koordinatora " pruža i pružit će i nadalje zborom i tvorom svaku pomoć i suradnju ..."²

BETWEEN TWO EXHIBITION LAYOUTS

Although archives are, in principle, the keepers of our entire history and the treasures that are a dam against all forms of oblivion, and although they try to keep up with the times, apart from collected papers covered with dust and the fragments of a time long past, they are also places where we sometimes see that history sometimes repeats itself and lifts that same dust off the papers in order to provide a better view of the same event that has occurred in another time, with other participants and in a different light. Following the trail of archive material, the author of this exhaustive text speaks about the old "New permanent exhibition" and the future "New permanent exhibition" of the Ilok Town Museum.

---

² Citat preuzet iz Izvještaja Muzeja grada Vukovara Historijat postanka muzejske zbirke u Iloku. Arhiv Muzejskog dokumentacijskog centra.